

A SZERKESZTŐ ELŐSZAVA

CSÁSZÁR-NAGY NOÉMI

Nemzeti Közszoigálati Egyetem, Pszichoszomatikus Ambulancia

E-mail: noemi.csaszar@areus.hu

A tematikus kötet tiszteletadó megemlékezést kíván képviselni. Ötvenéves a magyar alkalmazott klinikai pszichológia, és ez évben lenne 110 éves Mérei Ferenc, a magyar klinikai pszichológiát újjáélesztő, az egészségügyön belül szakmai „honfoglaló” pszichológus. Maga a Rorschach-teszt is 1919–2021 között született meg, így 100 éves. Mérei Ferenc a klinikai lélektan ars poétikáját meghatározva abban a szakma (hivatás) differenciaspecifikájaként nem a pszichoterápiát helyezte első helyre, hanem a pszichodiagnosztikát, annak eszköztárát. Álláspontja szerint a tesztrepertoár alkalmazásához értő szakpszichológus ezzel a megkülönböztető szakmai hozzáértéssel tud jelentősen hozzájárulni az orvosi (pszichiátriai) munkához. A tesztbattéria alaptesztjének a Rorschachot tartotta. Ennek bevezetése és elterjesztése a magyar ég alatt döntően a „Tanár Úrnak” köszönhető. Közvetlenül és közvetve e kötet szerkesztőjeként és a kötetben szereplő kutatások vezetője gyanánt magam is az Országos Ideg- és Elme-gyógyintézetben (később szakvizsgára felkészülésem éveiben az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetben) képződtem, Mérei Ferenc tanártársa, Szakács Ferenc, valamint másodgenerációs klinikusok (Ajky Klára, Bagdy Emőke, Kapusi Gyula) tanítványaként. Az ún. Mérei–Rorschach-kultúrán nőttem fel, és azt tanítottam, tanítom egyetemistáknak és szakpszichológus-jelölteknek egyaránt.

A mestereimnek, elsősorban az iskolateremtő, 110 éves Mérei Ferencnek ajánlott mementőkötetnek ez a személyes érzelmi indítéka.

Mérei Ferenc másodgenerációs klinikus pszichológus csoportja (a MCS), amely ma is élő, működő közösség, felajánlotta a kötet üdvözlését a kettős, sőt a teszt születés-napját is beleértve hármás évforduló alkalmából. *Ajky, Bagdy, Dobos, Erdélyi, Falus, Kapusi és Pajor* „Mérei-mementó”-ja képviseli az ünnepi főhajtást.

A Rorschach-próba a hazai klinikai pszichodiagnosztikai és személyiségvizsgáló projektív eszköztár alapvető vizsgáló eljárása, a szakmai protokoll, az igazságügyi szakértői módszertani levél által is alkalmazásra előírt teszt. Mégis, az alkalmazás standard gyakoriságához képest kevés a pszichodiagnosztikai fejlesztő kutatás e téren.

Munkánk két területet képvisel.

Az egyik annak áttekintő rendezése, milyen helye és jövője van ma a Rorschach-tesztnek a nemzetközi gyakorlatban és a hazai klinikai alkalmazásban. Ezt szolgálja a két bevezető, helyzet-áttekintő tanulmány. Mérei Ferenc és Szakács Ferenc korszakmeghatározó alapmunkái (Mérei és Szakács, 1974a és 1974b, Mérei, 2002) után Csigó Katalin által megírt első jelentős gyakorlatorientált könyv (Csigó, 2018) a jelenre, a teszt klinikai alkalmazásának gazdagítására koncentrált. A Rorschach hazai történetében nem mélyednek el. Ezért szükségesnek véljük a teszt múltjának, jelenének és jósolható jövőjének áttekintését. Ezt képviseli két tanulmány, a nemzetközi és magyar történetet bemutató írások (*Quo vadis Rorschach-teszt?* és *A Rorschach-próba hazai útja*).

Új a magyar ég alatt a Rorschach-kutatás terén Molnár Ferenc revíziós munkája és standardizálási eredménye, így a *Revízió és új standard* című írás, és a jövőt képviseli a munkacsoportunk által hazánkba hozott *R-PAS, a Rorschach Teljesítményértékelő Rendszer* (Nagy Zsófia ír róla), amely ígéretes reneszánsz és remény a módszer alkalmazásában, fennmaradásában, sőt a fejlődésében.

Azt is fontosnak véljük, hogy legyen a Rorschach-teszt hazai alkalmazásáról született írásoknak, könyveknek, tanulmányoknak lehetőség szerinti teljes bibliográfiája, „hazai szakirodalma”, amelyet ismertetünk a kötetben.

A kötetben bemutatásra kerülő másik területet a kutatások képviselik.

Miskei és munkatársai munkája a *X. Rorschach-tábla felszólító jellegének érvényességét* von-ta ellenőrzés alá. Feltételezték, hogy a Mérei Ferenc által leírt és értelmezett felszólító jelleg megerősítést nyerhet, mely „az élettér kiaknázásának a lehetősége; az a viselkedési mód, ahogy a vizsgálati személy bolyong a valóságnak abban a mezőjében, amelyhez kapcsolódik” (Mérei, 1979, 429). A kapott eredmények szerint a tartalmakra mind a színek kavalkádja, mind a sok apró részlet hatással van. Ez megerősíti az eredeti Mérei-koncepciót, valamint saját felvetésüket is.

Egyetemista éveim óta, később professzionális szolgálatom során is több mint huszonöt éve krónikus fájdalom szindrómával foglalkozom. A gyakorlati munka mellett ezen a területen végeztem kutatómunkát, amelyet ma is folytatok. A Rorschach-tesztet a klinikai területen túl is rendre alkalmazom, ennek évtizedes gyűjteményéből született Vargha Andrással közös legutóbbi új magyar standardunk is.

A tanulmányok azokat az eredményeket mutatják be, amelyek kiemelten a Rorschach-próba személyiség- és pszichopatológiai diagnosztikai arculatára vonatkoznak. A csapatmunkában születő írásokban egyaránt helyt kapott „*a krónikus fájdalom szindrómában szenvedő beteg személyiségjellemzőinek elemzése*” (belső kontroll, érzelmi élet, affektív világ) specifikumait monitorozó munka és a „*sine morbo személyek álláskeresés léthelyzetéből következő személyiségi, képesség- és állapotváltozásainak feltárása Rorschach-próbával*”. Ezen írásokban nyílt lehetőség a Rorschach-teszt által képviselt személyiségdinamikai rendszer szerinti energiarendszer, „a töltés”, az ún. mozgásoldal B-szekvenciáinak és a személyiség affektív és érzelmi-hangulati életének tükrözője, a teszt élménytípusának „jobb oldala”, azaz a színválaszok Fb-tartományának fejlődési szintenkénti bemutatására. *A mozgás- és színszekvencia és a kapcsolódó személyiség-fejlődéstani értelmezés rendszerezett ismertetése eddig hiányzott a szakirodalomból.*

Bagdy Emőke cikke a közös helyzetben felvett feleletek „*kapcsolatdinamikai elemzése a processzometriával*”, mint a Közös (páros, családi) Rorschach Vizsgálat (KRV) inter-

akcióinak folyamatlemező eljárása, módot ad a páratlanul egyszeri kapcsolati viszony-minták „komputertomográfiás”, rétegeire bontott, finom elemzésére. A kommunikáció „hogyan”-ja és üzeneti tartalma („mit üzennek” a v. sz.-ek) együttesen a lelki mélységet bevilágító felismerésekhez segítenek hozzá.

Ma itt tart a Rorschach-próba nemzetközi és hazai élete. Jövőjét ugyanarra a konfliktusra és ennek szakmai kezelési eredményeire kell bízunk, amely a teszt eddigi életét végigkísérte. A globális, intuitív szemlélet bediffundálhat az értelmező munkába, azonban nem határozhatja meg azt. A pszichológia szakterülete a pszichometrikusan „tisztá” módszertan mellett foglal állást, ez határozza meg a magyar klinikai gyakorlatot is, még ha a pszichoterápiás célú szemlélet egyes képviselői talán Joseph Campbell-lel (2019) értenek is egyet:

„A probléma az, hogy a világ mostanra olyannyira mechanikussá vált a természettudományoknak, a marxista szociológiának, a behaviorista pszichológiának és más ehhez hasonlóknak köszönhetően, hogy mi magunk sem vagyunk többek benne, mint egy mintázat, amely kiszámítható válaszokat ad a külső ingerekre. A 19. századi elképzelés kiszorította az emberi szabadság lehetőségét a modern életből” (Campbell, 2019, 207).

IRODALOM

- Campbell, J. (with Moyers, B.) (2019). *A mítosz hatalma*. Budapest: Helikon Kiadó.
- Csigó K. (2018). *A Rorschach-teszt klinikai alkalmazása*. Budapest: Medicina Kiadó.
- Mérei F., & Szakács F. (1974a). *Klinikai pszichodiagnosztikai módszerek*. Budapest: Medicina Kiadó.
- Mérei F., & Szakács F. (1974b). *A klinikai pszichológia gyakorlata*. Budapest: Medicina Kiadó.
- Mérei F. (1979). *A Rorschach-próba*. Egységes egyetemi jegyzet. Budapest: Tankönyvkiadó Vállalat.
- Mérei F. (2002). *A Rorschach-próba*. Budapest: Medicina Könyvkiadó.

A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek.